

Szerkesztőség:

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és Kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYREN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 300 Lei.

Fél évre ... 150 Lei.

Negyed évre ... 75 Lei.

Havonta ... 25 Lei.

Hirdetések díjszabás szerint
vétefnék fel.

Megjelenik naponta reggel.

Mai számunk főbb közleményei:

A nemzeti párt és a koronázás.
Vizsgálni kell a kisebbségi tanítóknak
Aradi milliomosok pályázatnak a Wier Bankverelzra.
Meggötötték a fegyverszünetet.
Az aradi ünnepek.
Aradi ember a Magyar Aszfalt vezér-
igazgatója.
Halállal fenyegették a Rathenau-pör
egyik vádlottját.
Aradi értékek Budapesten.
Aradi író premiérje száz évvel ezelőtt.
A magyar kormány nem küld képviselőt a koronázásra.
Nacionalizálják az iparvasutakat.

Erdély bankjai.

Hogy mennyire nem egészséges pénzügyi életünk, főleg erdélyi viszonylatokban, arra élesen világít rá Brătianu Vintila pénzügyminiszternek az Aradi Közlöny mai számában közzétett exposéja. Mi e helyütt ennek a nagyhorderejű nyilatkozatnak csak a tanulságait akarjuk levonni. A pénzügyminiszter nyilatkozatának alaphangjából nem nagy melegség csendül ki a nem román pénzintézetekkel szemben. A pénzügyminiszter főleg azért idegenkedik ezektől, mert oly tökéresek, hogy kezükben tudják tartani — amint a pénzügyminiszter kifejezi magát — a csatolt ré-

szek gazdasági életét. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ez nem bűn, hanem a közgazdasági élet egyik kardinális törvénye. Az okos pénzügyi politika már most azt diktálná, hogy a kormány ne akarja azzal az indoklással, hogy külföldi tőke szolgálatában állnak, ezeket a jól megalapozott nemzetiségi pénzintézeteket lenyomni, hanem legyen minden erejével azon, hogy azokat szoros kapcsolatba hozza a belföldi tőkével és ennek fő exponensével a Banca Nationalával. A nemzetiségi pénzintézetek ugyanis eddig, nem a maguk hibájából, egyenesen rá voltak utalva a külföldi tőkére, mivel a Banca Nationala vagy teljességgel elzárkózott előlük, vagy oly csekély tőkét bocsátott rendelkezésükre, hogy régi külföldi pénzügyi kapcsolataikat kénytelenek voltak továbbra is ápolni. Ha már most a pénzügyminiszter úgy látja, hogy ez az ország pénzügyi érdekei szempontjából káros, akkor az a kötelessége, hogy rendezze a nemzetiségi pénzintézetek és a Banca Nationala egymáshoz való viszonyát igazságos és egészséges alapon. Ez az igazságos és egészséges alap pedig nem lehet más, mint az egyenlő elbánás elve. A nemze-

tiségi pénzintézetek legyöngítése egyértelmű volna a nem-románjainak román állampolgárok anyagi tönkretételével. Hogy ebből micsoda mérhetetlen kára származnék

Fontosabb az olcsóság, mint a leu kurzusa

(Constantinescu miniszter nyilatkozata az Aradi Közlöny számára.)

Az Aradi Közlöny keddi számában megírta, hogy Constantinescu Sándor földművelésügyi miniszter családjával együtt vasárnap este Aradra érkezett. A miniszter látogatása magánjellegű volt, a férjével együtt Párisba utazó leányát kísérte el a határig és még hétfőn este visszautazott Bucurestibe. A leánya pedig, aki muló rosszullét miatt Aradon megszakította utazását, itt dr. Marcus Mihály, Arad város prefektusának vendégszeretét élvezte. Ma a déli expresszvonattal indult el Aradról Párisba a földművelésügyi miniszter leánya férjével, Vila Grossal együtt, akiknek Párisban van állandó lakása.

Az Aradi Közlöny munkatársa Constantinescu Sándor földművelésügyi miniszter Aradon való tartózkodása alkalmával Marcus Mihály dr. prefektus szíves közbenjárásával érdeklődött a miniszternél, hogy mi az oka azoknak az akadá-

magának az országnak is, az nem szorul külön hangsúlyozásra. Ez bizonyára nem célja a pénzügyminiszternek s nem célja a kormánynak.

lyoknak, amelyek a terménykivitel elé tornyosulnak. Tudvalevő ugyanis, hogy a magas adók, súlyos vámtételek és a szállítási költségek, amelyeknek terheiből a terményexportőrök semmi kedvezményt nem kapnak, majdnem teljesen lehetetlenné teszik a román föld termékeinek, különösen a mezőgazdasági és hegygazdasági termékeknek kivitelét.

Constantinescu földművelésügyi miniszter készséggel állott az Aradi Közlöny rendelkezésére, azonban kijelentette, hogy az export megnehezítése, vagy megkönnyítése nem tartozik az ő hatáskörébe.

— Magam is csak tagja vagyok annak a bizottságnak — mondotta a miniszter, — amely a kivitel szabályozza. Tudjuk nagyon jól, hogy a súlyos terhek bizony megakadályozzák a terménykivitel és ismerjük az exportőrök panaszait is, de

Madách leánya.

(Látogatás a költő szülőfalujában.)

Száz évvel ezelőtt rövid egyenlőségben két olyan tündöklő üstökös jelent meg a ködös magyar égen, kiknek fénye évszázadok távolán is beragyogja majd a magyar horizontot. Ez a két üstökös: Petőfi és Madách. Mindenütt, ahol magyarok élnek, a nemzet e két halhatatlanjának százszentűrs születési évfordulóját ünnepelt fogják avatni. A nagy Madách Imre élete, működése éppen szomorú időkre esett. És a nagy költő a megpróbáltatás napjaiban menedéket keresett a múltban, a tanulmányban, a jövő előkészítésében. Nagy művében egymásután sorakoztatja fel a világtörténelem korszakos fordulóit s rávilágít azok indító elemére: az embernek öltözött Luciferre, hogy felkelte önbizalmát, hogy bátorítsa: „Ember küzdj és bízza bizzál.”

Nógrádvármegye délnyugati részén, közel a magyar határhoz fekszik Alsósztrégova, Madách Imre szülőfaluja. A falu tulsó részén

pén emelkedik az új Kastély. Így nevezzük, bár ez is több mint 200 évvel ezelőtt épült. Impozáns, barokk stílusú, földszintes épület, amelynek homlokzatán részén két hatalmas torony büszkélkedik. Ebben a kastélyban született a nagy Madách Imre 1823 január hó 21-ik napján. Itt töltötte életének javarészét, itt írta meg örökszép drámáját, az „Ember tragédiáját” és itt fejezte be életét is 1864 október hó 5-én.

Ma a költő unokája, Flóra lakik benne férjével, Lázár Pál dr. földbirtokossal.

A kastély udvari részében, ott, ahol az építkezés a talajalakulat folytán magasabb, található a billiárd-szoba. Ez a kastély legnevezetesebb része, mert itt tartózkodott a költő a legszívesebben s itt rendezte be dolgozószobáját. A tágas terem egyik sarkában üvegfallal elkerített kis fülke látható, amely a költő hálószobájának szolgált. A terem másik sarkában állott a dolgozó asztala, egy vörös mahagoni fából készült, földelől elzárható íróasztal. A család előadása szerint ugyanis a költő nem az íróasztalánál ültve dolgozott, ha-

nem fel és alá sétálgatott a tágas billiárd teremben s az íróasztal fölére ráhajolva rögzítette meg gondolatait. Ez az íróasztal, amelyen az Ember tragédiáját is írta Madách, mai napig is a család birtokában van. Hasonlóképpen megtartotta a család azt a gyönyörű művi szekrényt is, amelyben a nagy költő az értéktárgyait, fontos okiratait és ékszereit őrizte. A kincseket érő fegyvergyűjtemény és a kis szalon berendezése szintén a család birtokában maradt.

A temetőben a családi sírboltban alussza örök álmát a költő. A Madách-család temetkezési helyét egy dűledező kápolna takarja. A tervbe vett díszes mauzóleum építését a közbejött háború akadályozta meg. Még 1914-ben Nagy Mihály, Nógrádvármegye alispánja, széleskörű társadalmi mozgalmat indított, hogy a vármegye nagy szülőltjének sírhalmát méltóképpen jelöljék meg. A gyűjtési akció eredménnyel is járt s ha közbe nem jön a háború, ma már ott díszelgne a sztrégovai temetőben a Madách Imre pantheonja. Pár évvel ezelőtt, amidőn Aladárt, a köl-

tő fiát temették, felbontották a földalatti sírboltot. Akkor megvizsgálták a Madách Imre koporsóját is, amely fekete bársonnyal volt bevonva s fehér porcellán szegekkel kiverve. Az idő még alig hagyott nyomot rajta.

Madách Imre három gyermeke közül ma már csak Jolán, férjezett Fabriczky Pálné él. Losoncon laknak a Madách-utcában. Felkerestük a nagy költő leányát, hogy a Madách centennárium felől érdeklődjünk nála.

— Csak az újságokból értesültem arról, hogy atyám születésének századik évfordulóját megünnepelni készülnek. Látogatóimtól hallottam arról is, hogy január hónapban Budapesten nagyszabású ünnepséget fognak tartani. Az Ember tragédiájának keletkezéséről bizony közvetlen megfigyeléseim vagy tapasztalataim nincsenek, mert nem is lehetnek. Nyolcéves koromig Csesztvén éltem az édesanyámnál. Amikor pedig atyámhoz kerültem, még apró leányka voltam. Csak arra emlékszem, hogy tanítómesteremmel, Jancsó Sándorral igen sokat vitatkoztam

ezen egyelőre nem segíthetünk. A kivitel megnehezítése tervszerűleg és nem minden meggondolás nélkül történt. Az államnak az a célja, hogy az ország belső szükséglete a legteljesebb kielégítést nyerje és hogy az országban normális és a természetviszonyoknak megfelelő árak legyenek. Fontosabb ez egyelőre, mint az, hogy külföldön a nagyobb export következtében valamivel magasabban jegyezzék a leu árfolyamát. Majd akkor, ha az ország lakosságának minden szükséglete bő ellátást nyert és az árak megfelelően alábbszállanak és ha majd kellő felesleg lesz a terményekben, akkor a korlátny lesz az első, amely megszünteti a kivitel előtt most fennálló akadályokat, sőt még kedvezményeket is nyújt majd az exportőröknek. De, mondom, első az, hogy az ország népe olcsón szerezhesse be minden szükségletét.

Sport.

— **JUL—AMTE.** bajnoki football-mérkőzés vasárnap d. u: 4 órakor az AAC. sporttelepen. Előzőleg Egyetértés—AMTE. II. bronzlabda-mérkőzés.

— Koronázási mérkőzések október 16-án, hétfőn délután 2 órakor az óvártéri sporttelepen Unirea—Gloria-CFR., utána d. u. 4 órakor Kinizsi—AMTE. Október 17-én, kedden d. u. 2 órakor az óvártéri sporttelepen Unirea—AMTE., utána d. u. 4 órakor Kinizsi—Gloria-CFR.

atyám, én előttem még akkor nagyon magas irodalmi témákról. Állandó látogatónk volt Szontagh Pál, ő előtte szokta édes atyám felolvasni munkáit, bizonyára ő velem ismerette meg legelőször az Ember tragédiáját is. Mint tudjuk, az ő biztatására vitte el azután atyám Arany Jánoshoz drámáját.

— A mi házunk egyébként igen csendes volt. Látogatók nem igen jártak, vendégeskedés nem folyt. Egyszer egy évben azonban, Imre napon, seregestől jöttek a vendégek. Ilyenkor öt vármegye színe-já va összejött kastélyunkban a névnapra. Azután ismét csendes lett minden, atyám újból belemerült munkájába. Ahogyan most meg tudom ítélni, atyám nem valami kitűnő gazda volt. A hatezerholdas birtokon másféleképpen kellett volna gazdálkodnia, ő azonban megelégedett annyi jövedelemmel, a mennyi a mi aránylag kis háztartásunkra elég volt. Gazdatisztet sem tartott, egy inasa volt, Pass András, az volt egyszemélyben minden a háznál. Apánk halála után Veres Pál gyámunk vette kezelésbe a birtokot és igen szép eredménnyel gazdálkodott. Az én birtokomba az ereklék közül csak kevés került. Atyám végrendekezése szerint ugyanis, mi leányok csak a köztársasági rész kaptuk az örökségből,

Vizsgázni kell a kisebbségi tanítóknak.

Egy évi határidő. — Nyilatkozik a vizsgázó bizottság elnöke

Az *Aradi Közlöny* megemlékezett arról a nagyfontosságú rendelkezésről, amely most érkezett Aradra és amelyben a közoktatásügyi kormány a nemzeti kisebbségek tanítóinak és tanítónőinek vizsgáztatását rendeli el. Felkerestük Babescu Viktort, az aradi Josif Vulcan középiskola igazgatóját, a vizsgáztató bizottság elnökét, aki a következőket volt szíves elmondani a rendelkezésről az *Aradi Közlöny* munkatársának:

— A most érkezett rendelet értelmében az aradvármegyei, az aradvárosi és a hunyadvármegyei brádi tanfelügyelőség hatáskörébe tartozó összes nem román anyanyelvű tanítóknak és tanítónőknek a rendelet megjelenésétől számított *egy éven belül vizsgát kell tenniük*, hogy okleveleiket érvényesítsék. A közoktatásügyi minisztérium clujl (kolozsvári) közoktatásügyi államtitkárságának VI. ügyosztálya kiadott rendelkezése szerint román történelemből, földrajzból, alkotmánytanból, román nyelvből és irodalomból kell vizsgát tenniük. De csak azoknak az okleveleiről lehet szó, akik azt legkésőbb az 1918—19. tanévben szerezték: Az ez idő után külföldön szerzett okleveleket egy másik rendelet szerint kell *nosztrifikáltatni*. Erdélyben 7 bizottság fogja a vizsgáztatást végezni, ezeknek egyike Aradon lesz. *A vizsgán ke-*

resztül kell esnie minden nem román anyanyelvű tanítónőnek és tanítónak, aki 1919. július előtt szerezte oklevelét, tekintet nélkül arra, hogy akár Erdélyben, akár a régi királyságban hallgattak-e nyári tanfolyamokat. — Amennyiben azonban egy ilyen tanfolyamról a fentemlített tantárgyakban való vizsgázásukról bizonyítványuk volna, vizsgázniok nem kell, de ezt igazolniok kell a bizonyítvánnyal. De csak azoknak nem kell vizsgázniok, akik ezt a vizsgát a 34000—921. VI. számú rendelet szerint tették le. A szerb felekezeti tanítókra is ugyanaz vonatkozik, mint a többi kisebbségi tanítókra. Azoknak, akik a már előbb idézett rendelet értelmében már vizsgáztak, de a vizsgán megbuktak, természetesen újra kell vizsgázniok. A vizsgát 1923. szeptember 15 és október 31 között fogjuk megtartani Aradon. A tankönyvekre vonatkozólag a tanfelügyelőségek tájékoztatni fogják az alájuk rendelt tanítószágot. Minden vizsgázónak 100 lei vizsgadíjat kell lefizetnie. 1924. január elsejétől kezdődőleg minden nem román anyanyelvű tanítónőt és tanítót, aki vizsgát nem tett, olyannak tekintenek, mint aki külföldön szerezte oklevelét és ezeknek a már fentemlített rendelet szerint kell okleveleiket nosztrifikáltatni. A rendelet értelmében az egyházi hatóságoknak és a tanfelügyelőségeknek a vizsgázni köteles tanítónőkről és tanítókról 1923. június elsejéig névjegyzéket kell beterjesztetni a bizottság elnökéhez.

Máriát letartóztatták.

(Az aradi korzó meglepetése.)

Mária lesütött szemekkel és elegánsan járt az aradi korzón. Máriát mindenki ismerte a finom és graciózus lépéseiről, a kötött kabátjáról, ami tiszta selyem és az antilop cipőjéről, aminek ives kivágásai alól pókhálós harisnyába bujtatott karcsu láb kandikált elő diszkréten. Mert Mária diszkrét volt és a szemeit lesütve, a haját kisütve viselte. Egy Mária volt, aki után meg lehetett fordulni és azt lehetett mondani, hogy csinos nő. Érdekes nő. Nem is Mária, hanem Maris. Még Maris sem. Talán Mici, vagy legjobb esetben — némi ldegen akcentussal — Marie.

De Mici mindig Máriának látszott. A kávéházban egyedül ült ugyan, de olyan fenyegető egyedüllét volt ez, amelyhez az aradi fiatal emberek még csak közeledni sem mertek. Mária lesütötte a szemeit és ha egy-egy pillanatra mégis felnézett ránk, földi halandókra, ez a pillanat menyországot jelentett. De tiltott menyországot Szóba se jöhetett egy kis menyemenetel, vagy ehhez hasonló. Máriát csak kívülről ítélték Micinek. Érezni lehetett, hogy befelé Mária.

Befele, Mária" mondották.

neki tegnap a detektívek a körzön, amikor általános feltűnés között, — *letartóztatták*. Öt napra ítélték, *titkos szerelem* címén. Aztán illetőségi helyére toloncolják. Lesütött szemmel.

Kun Béla barátia.

Budapest. A hiúntető törvénszék ma kezdtek tárgyalni *Lipitz* Ernő magánhivatalnok bűnperét, a ki orosz fogságban *Kun* Bélával összebarátkozott és akit *Rudnyánszky* Endre a kommunista-párt magyar titkára Moszkvából Bécsbe küldött, hogy újra szervezze meg a magyar kommunista-pártot. Megbizta azzal, hogy a Bécsbe menekült népbiztosokkal szakszervezeti embereket küldjön Magyarországra a kommunista mozgalom szítására. *Lipitz* állandóan kurirszolgálatot teljesített Bécs és Moszkva között. A múlt évben Berlinben értekezletet tartottak *Kun* Béla, *Landler* Jenő, *Vágó* Béla volt népbiztosok jelenlétében és elfogadtak egy programot a magyarországi kommunista párt irányítására és az emigránsok visszaszatelepítésére vonatkozólag. *Lipitz* nem tagadja az ellene felhozott vádakát, beismeri, hogy állandó összeköttetésben állott *Kun* Bélával. A tárgyalás folyik.

Nők csizmában.

(A párisi téli divat.)

Az asszonyok és leányok nyugodtan végzik napi munkájukat s nem is sejtik, hogy a téli divat mily meglepetést tartogat számukra. Párisból jelentik, hogy a legilletékesebb divathölgyek döntése szerint az idei télen minden valamire való nő oly magasszáru cipőt fog viselni, — amely csizmának is beillik. A női csizma — mondotta egy szaktekinetély — voltaképpen logikus folytatása a hosszuszáru cipőnek. Mindenki tudja, hogy az utóbbi esztendőben a női cipők szára hosszabb és hosszabb lett, úgy, hogy legutóbb már majd nem térdig ért. Olyan cipőt, amely térdig ér, nyilvánvalóan nem lehet többé cipőnek nevezni. Ennek a becsületes neve — csizma. Egyáltalán tehát nem lehet arról beszélni, — hogy ezen a téren a divat tulzásba csapott volna. A női csizmák természetesen rendkívül kecsesek és izlésesek lesznek. — Akár nagyon magasszáru cipőknek is lehet majd őket nevezni. Számos mondaine-nő már megrendelte a téli lábbelijét, sőt többen már ki is próbálták. Semmi kétség, hogy a női csizma csakhamar közkedvelté válik. Számitunk rá, hogy eleinte idegenkedéssel fogadják, mindamellett nem lehet állítani, hogy pályát be nem futott volna. A francia főváros szalonjaiban nagy megütközést keltett a téli divat meglepetése. Főképpen azt vetik ellene, hogy nem juttatja érvényre a női bokát.

Videki t. előfizetőinket kérjük, hogy előfizetéseiket haladéktalanul ujtassák meg.
Előfizetés 1 óra 25 lei,
1/4 évre 75 lei.

Halállal fenyegettek

a Rathenau-pör egyik vádlottját

(Szombatra ítélet várható.)

LIPCESE. A lipcsei birodalmi államtörvényszék folytatta a Rathenau-pör tárgyalását, miután a megbetegedett vádlottak állapota annyira javult, hogy újból részt vehetnek a tárgyalásokon. A rendőri nyomozás megállapította, hogy a Warnecke és Ilseman vádlottaknak küldött csokoládécsomagok nem gyárból, hanem másodkézből származtak. A Montagpost jelentése szerint széleskörű övőintézkedéseket fogantatosítottak, mert attól tartanak, hogy újabb merénylet készül a vádlottak ellen. A mai tárgyaláson Willy Günther hallgatta ki a bíróság, majd az egyik szabadlábon levő vádlott, Werner Voss, bejelentette, hogy több fiatalember halálal fenyegette meg őt, ha terhéven vall a Consul-szervezetre. Günther mai kihallgatása alkalmával Ludendorffnak, Helfferichnek, Bauer ezredesnek, Reventlow grófnak és más személyiségeknek a Kapp-puccshoz való viszonya is szóba került. Ugyázták azonban, hogy Günther tulajdonoson felfújta ezekhez a személyekhez való viszonyát. A törvényszéki orvos véleménye Günther erkölcsi hibában szenvedőnek, de teljesen beszámíthatónak mondja. Thillessen vádlott kihallgatása további során elmondta, hogy Berlinben megtudta, hogy Kern igen nagy tervvel, Rathenau meggyilkolásával foglalkozik. Kernt igyekezett szándékáról lebeszélni és végül az volt a benyomása, hogy Kern lemondott terve végrehajtásáról. Ezért nem látta szükségét annak, hogy Kernt följelentse. Kern, amíg csak lehetett, Techowot nem avatta be tervébe. Plaass vádlott, Thillessen barátja, eladta, hogy Thillessen Erzberger meggyilkolása felülbíborította. A vádlottnak az volt a véleménye, hogy Thillessen, akinek nagy befolyása volt Kernre, Kernt eltéríti szándékától. Ezzel a vádlottak kihallgatása véget ért.

BERLIN. A Rathenau-pörben az ítélet szombatra várható. Az utolsó tanukat a mai tárgyaláson hallgatták ki.

oooooooooooooooooooo

A két idegen ember.

Hazafelé szállingózott a gyász nép a zsidó temetőből. Schwarz és Welsz megállottak egy sírkő előtt és olvasták a felirást:

Itt nyugszik

SALZ IONÁC

A fedhetetlen ember

A becsületes kereskedő

— Ismerted te szegény Nácit? — kérdezte Schwarz.

— Ismertem, — mondta Welsz.

Schwarz csodálkozó képmozdulatot tett:

— Nem értem, miért temették el ezt a Salzt két idegen emberrel?

Az aradi ünnepségek.

A koronázási ünnepségekkel kapcsolatosan a belügyminisztérium rendelete folytán a következőket rendeli el a polgármester:

(A munkaszünet.)

1. A koronázási ünnepélyek f. évi október hó 15, 16 és 17-én tartatnak meg. 2. Mindezen három nap ünnepnapnak tekintendő: az iskolák, közintézetek, hivatalok és üzletek zárva tartandók. A vendéglők, kávéházak és cukrászdák mind a három napon keresztül nyitva tartandók. A közérdekű üzemek, úgymint: vízművek, gázgyár, villanygyár, közúti vasut, csatornázási vállalat és az élelőgyár megszakitás nélkül fognak működni. A vágóhid és a többi üzemek, gyárak és iparműhelyek, ugyancsak ezen vállalatokkal szorosan működő hivatalok október 16 és 17-én dolgoznak. Az élelmiszer üzletek, pékek, hentesek és mészárosok, ugyancsak a borbély és fodrász üzletek október hó 16 és 17-én délelőtt 11 óráig nyitva tartandók.

Lobogódsz és kivillagítás.)

3. Mind a három napon keresztül a város fellobogózik. Felkérjük tehát az összes közhivatalokat, ugyancsak a magánháztulajdonosokat, továbbá a kereskedőket és iparosokat, akiknek nyitott üzletük van, miszerint házait, illetve üzletük bejáratát a lojalitás jeléül nemzeti lobogókkal díszítsék fel. 4. Mind a három napon keresztül a város kivillagítandó és a katonaság által fáklyásmenetek fognak rendeztetni. Ennek fogva felkérjük az összes közhivatalokat, ugyancsak a magánháztulajdonosokat, illetve lakókat, akiknek ablakai utcára nyílnak, miszerint lakásaik ablakait ezen nemzeti ünnep napjain legalább egy petroleum lámpával, illetve két darab gyertyával világítsák ki. A kivillagítás este 8 órától kezdődőleg 11-ig tart. Ugyancsak felkérjük az összes kereskedőket és iparosokat, kiknek üzletük kirakattal bír, hogy a kirakatokat este 8 órától 11 óráig gázlámpával, illetve villannyal világítsák ki. A fáklyásmenet este 8 órakor veszi kezdetét és a következő utcákon vonul el: Mihai Viteazul-tér, George Popa-utca, Constantin I. Emléscu-utca, Berthelot-utca, Ávram Ianku-tér, Colonel Pirici-utca, Regina Maria ut egész a lutheránus templomig, Crisan-utca és ismét a Mihai Viteazul-téren fejeződik be 11 órakor.

(Színházi előadások.)

5. A városi színházban mind a három nap estéjén ünnepélyek, illetve diszeloádások tartatnak. Folyó hó 15-én este 6 órai kezdettel 8 óráig tartó ünnepélyt a helybeli iskolák fogják rendezni. A belépés díjmentes. Október 16-án este a helybeli színtársulat a szokásos kezdettel és mérsékelt felemelt helyekkel diszeloádást tart. Folyó hó 17-én este a helybeli műkedvelő társaság diszeloádást rendez. Kezdeté este 8 órakor mérsékelt felemelt helyek mellett. Az iskolák diszeloádására a jegyeket a polgármesteri hivatal fogja elosztani. Ugyancsak itt vétenek előjegyzésbe az

Munkaszünet. — Kivillagítás. — Ünnepélyek. — Katonai szemle.

október hó 16 és 17-iki diszeloádásokon résztvenni óhajtok. A helybeli iskolák részéről a városi színházban folyó hó 15-én tartandó ünnepély 16-án délután 4 órai kezdettel ugyanazon programmal a Kulturpalotában megismételtetik.

(Istentiszteletek és iskolai ünnepélyek.)

6. Október 15-én reggel 9 órakor az összes helybeli iskolákban, tekintet nélkül azok jellegére és előadási nyelvére, iskolai ünnepélyek tartandók, melyen a nap jelentősége ismertetendő. Az iskolákból a tanulók a tanerők vezetésével saját felekezeti templomaikban vesznek részt az isteni tiszteleteken. Délelőtt 10 óra kor minden vallás felekezet templomában ünnepélyes isteni tisztelet tartatik. A hatóságok a g. kel. román püspöki templomban tartandó isteni tiszteleten vesznek részt. A többi felekezetek isteni tiszteleteit úgy a katonai, mint a polgári hatóságok kiküldöttjeivel képviselve lesznek. A polgári egyének kitüntetésekkel díszruhában és a katonai személyek kitüntetésekkel díszegyenruhában jelennek meg. Az isteni tiszteletek 30 percig tartatnak. 10 óra 30 perckor Öfelségeik Albalulján megkoronáztatnak. Ezen időben az összes templomokban a harangok meghuzatnak 15 percig.

(Katonai szemle.)

A g. kel. román püspöki isteni tisztelet után a Piata Catedralei-en elhelyezett katonai csapatok és a Bulevardul Regina Maria-aton felállított iskolai növendékek felett a katonai és polgári hatóságok szemlét tartanak.

A szemle után az összes helybeli iskolák növendékei, valamint a katonai csapatok a katonai és polgári hatóságok előtt diszfelvonulást rendeznek. A diszfelvonulás a fő-ut közepén a városi színház irányából a vasút irányába a városháza előtt történik. A hatósági személyek és azok családtagjai részére tribün állíttatik fel számozott helyekkel. A tribünjegyek a polgármesteri hivatal által osztatnak ki. A diszfelvonulás után a vármegyeház nagy üléstermében a katonai helyőrség parancsnoka és a megyei és városi prefektus által a jelenlévő hatóságok és intézetek hódolat-telejes szerencsekívánatai vétetnek át és továbbíttatnak. Ezen fogadtatásra az összes katonai és polgári hatóságokat, valamint az összes intézeteket és egyházakat stb. meghívjuk.

7. A közönség szórakoztatására a katonai zenekar 3 napon keresztül térzenét tart: Október 15-én délután 4 órától 7 óráig a városház előtti téren a Reg. 1 Dolj zenekara és a Piata Catedralei-en 3 órától 6 óráig a Reg. 14. Calaras zenekara hangversenyez. Október 16 és 17-én 10 óra 30 perctől 12 óra 30 percig a városháza előtti téren a Reg. 1 Dolj zenekara és a Piata Catedralei-en a Reg. 14 Calaras zenekara: délután 4 órától 7 óráig a városháza előtti téren a Reg. 1 Dolj zenekara, míg a Piata Catedralei-en 3 órától 6 óráig a Reg. 14 Calaras zenekara hangversenyez.

Arad, 1922. október 11.

Kenyérgondok Németországban.

(Háromszorosra emelték a gabona árát. — Felújítják a kényszeradót.)

Berlin. A téli hónapok közeledése egyre nyomasztóbban érezteti hatását a német közellátás terén. Különösen nehéz kérdés a kenyérellátás és a kenyérár olyatén szabályozása, hogy ebből az amugy is nehéz helyzetben lévő belpolitikában bonyodalom ne támadjon. Hogy a termelők milyen állást foglalnak el ebben a kérdésben, megvilágíthatja az a tény, hogy maga a kormány adott be törvényjavaslatot a kontingentált gabona első egyharmadának ár-emelésére; míg a fogyasztókra nézve elég súlyos csapás lesz a kenyérárak novemberre tervezett kétszeres emelése, mely szerint a 38 márkás kenyér november 1-től 80 márkába fog kerülni. A nehézségek elkerülése végett, melyek a tonnánként 20.000 márkába kerülő külföldi gabona árának 90.000-en felüli szökése miatt a szükséges gabonamennyiség beszerzésének meg-sulyosbításából folynak, a kormány már most felhívta a közönséget, hogy a háborús gazdálkodás alatt megszokott segítő eszközöket ne hagyja figyelmen kívül. Így elsősorban a burgonyát ajánlja a kenyér pótlására.

A birodalmi gyűlés keddi ülésén elfogadták a minisztériumnak azt a javaslatát, mely a kontingentált gabona első harmadának árát háromszorosára emeli föl. Ugyancsak ez a törvényjavaslat foglalkozik a Reichsgetreidestelle által követelhető gabonaárakkal is. A R. G. St. ugyanis a gabonát egyforma mennyiségben keresi belföldi és külföldi áruból s a külföldi buzaár a gabonátörvény óta négy és fél-szeresre emelkedett. Ennek megfelelően kell a jegy-kenyér árát is megszabni. Mivel ez a szegényebb lakosságra súlyos megterhelést okoz, a kormány a munkásszervezetek vezetőivel tárgyalásokat kezdett, hogy a jövő hét folyamán megfelelő béremelés lépjen életbe, mely egyensúlyozná a drágulást. A Reichstag október 17-én fogja ezeket a kérdéseket tárgyalni. A polgári pártok egyöntetűen a javaslat mellett foglalnak állást, viszont a „Vorwärts” szerint a szociáldemokraták a régi alapon akarnak maradni. Mivel a szociáldemokrata miniszter, Schmidt szintén a javaslat mellett foglalt állást, a párt és minisztere között éles ellentét merült föl.

Természetes, hogy az élelmezési nehézségek előtérbe tolták a védekezés módját s így a háborús védekeszköz: a kényszerszorgalmazás, újra napirenden lévő rem.

Parlamentli körökben még eltérő a nézetek. Sokan lehetetlennek tartják, hogy a kényszerszorgalmazás újra életbe lépjen, de a cukor-ellátás miatt már is be fogják hozni a jegyrendszert. A teigazdálko-

és egyelőre csak szigorú felügyelet alá kerül, a tejjöveléstartás tilalma elleni vétség büntetését súlyosbítták s csökkentik a vajelőállítását. Mivel a munkásság szakszervezetei már is tiltakoztak a kormánytervei ellen, egy ma még be nem látható nehézség elé került a belpolitikai élet is, mert a széles néprétegek hajlandóságot mutatnak egy baloldali protestálás erős keresztülvitelére s így a kormány, a legnehezebb helyzetbe kerülhet.

Hogy áll a leu?

Október 11-én fizettek 100 lelért:

Párisban Bucuresti Jo
lentő szeriat
Bpostt jelen
tő szoriat 8-10 frankot
8-15 frankot

Budapestben 1575 koronát
Brüsszelben 8-68 frankot.
Newyorkban 62-50 centet
Berlinben 1925 márkát
Belgrádban 39-45 dinárt

A miniszterelnöknek cikke

(A feleség helyett a férjét ütik.)

Berlin. Az itteni politikai körökben élénken tárgyalják azt a cikket, amelyet gróf Lerchenfeldné, Bajorország miniszterelnökének a felesége egy amerikai lapba írt. A kormányelnökök feleségei, ha a nyilvánosság előtt való nyilatkozatra szólították fel őket, rendszerint azzal tértek ki ez elől, hogy nem foglalkoznak politikával. Még abban az esetben is, ha önálló politikai nézetet vallottak, óvakodtak ennek nyilvánításától, tudván azt, hogy az ilyenért nem őket, hanem a férjüket fogják felelősségre vonni. Még Lloyd Georgné is, aki pedig sűrűn jár el politikai gyűlésekre, csak ennyit szokott mondani a közönség számára:

— Kövessék csak az uramat; az a politika, amelyet ő helyesnek tart, bizonyosan helyes.

Gróf Lerchenfeldné nem elégedett meg ilyen általánosságokkal. Míg a férje, példának okáért, több ízben kikelt az ellen a feltevés ellen, hogy Bajorország kiválhat a birodalomból, az amerikai lapban közölt cikkében azt írja, hogy ez a kiválás éppenséggel nem utópia. A német köztársaság három esztendő óta uralkodik a keserűséggel, hogy nem esoda, ha elszakadásra gondolnak. Minthogy a németek mindent inkább meg tudnak bocsátani, mint azt, hogy valaki a birodalmi egység ellen agitáljon, elképzelhető, hogy a grófnő cikke mily kommentárokat váltott ki a közvéleményből. Természetesen az udvari újságírók nem őt ütik, hanem — a férjét. A bajor miniszterelnököt vonják felelősségre ezért a merész nyilatkozatért. Felteszik ugyanis, ha a feleség ilyen nézeteket vall, nem lehetetlen, hogy lelkében a férj is ilyen, csap éppen politikai tekintetek tartják vissza attól, hogy nyíltan beszéljen felfogásáról.

A nemzeti párt és a koronázás

(Mért nem megy a koronázásra? — Manifestum a nemzethez.)

CEUJ (Kolozsvár). A koronázási ünnepségekkel kapcsolatosan az erdélyi nemzeti párt a következő kommunikét bocsátotta ki:

A román nemzeti párt vezérőbizottsága a mai napon a koronázással foglalkozó elhatározta, hogy manifestumot intéz a nemzethez, amelyben feltárja azokat az okokat, amelyek arra kényszerítik, hogy távol maradjon a koronázási ünnepségektől, másrészt pedig a kormány ezen aktusának jogi és politikai jellegét elemezi. A manifestumot Maniu Gyula a nemzeti párt elnöke, Vajda-Voevod Sándor és Golds László alelnökök és Dan Sever párttitkár írták alá. A manifestum többek között ezeket mondja:

Pártpolitikai aktus.

Ebben a legnyomasztóbb atmoszférában minden polgár lelkében egyetlen remény csillogott. Az a remény, hogy visszatér majd a demokratikus kibékülésnek Erdélyben megbontott lelkiülete és ez a remény összeforrott egy közeljövőben közös lelkesedéssel megtartott koronázásnak nagy napjával. A koronázásnak tehát nem pártpolitikai aktusnak kellett volna lennie, hanem egy országos kormánynak együttműködése folytán a nemzettel kapcsolatosan kellett volna végbemennie. Mert a koronázásnak kellett volna lennie az ország megszervezését célzó ténykedések kimagasló fénypontjának és végső akkordjának. Ehelyett azonban szomorúan tapasztaltuk, hogy szemben ezzel a magasabb nemzeti szemponttal, ellentétben Erdély, Bánság, a Körösvidék és Máramaros románságának kívánságával, sőt az összes politikai pártoknak és a közvéleménynök kifejezett akaratával szemben az egyesült románok első királyának fenséges koronázási aktusát egy mindenki által gyűlölt kormány jelenlétében kell megünnepelni, amelynek semmi politikai tekintélye nincs és amelyet egy államcsíny által létrejött parlament támogat.

Politikai és közjogi sérelmek.

A manifestum hangsúlyozza, hogy eltekintve ezektől az érzelmi momentumoktól fontos politikai és közjogi sérelmek állanak a koronázás megtarthatásának útjában. A román nemzeti párt, mint a román nép nemzeti öntudatának szervezője, mint a nemzeti érdekek évtizedek óta elismert tolmácsa és védelmezője, mint a közakarat imponáló kifejezésének letéteményese, az alba-iuliai nemzetgyűlés folytán lehetetlen, hogy ma ne legyen ugyan csak éber őre a népjogoknak és érdekeknek, mint amilyen eddig volt. Éppen azért a román nemzeti párt semmivel sem járulhat az események olyan kialakulásához, amely a nemzeti érdekeknek és jogelveknek nem felel meg, a népjog-

oknak prejudikálnak és mélyebben ellentétben állanak akaratával és gondolatmenetével. Az ország alapépitményeiben lerakott elv szerint minden hatalom a nemzettől ered, a nemzet az a törvényhozó testület, amely a hatalmat és a presztizst adja, ennél fogva tehát a koronázás aktusánál ennek a törvényhozó testületnek kellene megjelenie és ennek kellene a legfontosabb szerepkört betöltenie. A mai törvényhozó testületek azonban nem képviselik a nemzetet, minél fogva a román nemzet alkotmány szerűen nincsen jelen a koronázásnál. Így a román nemzeti pártnak ilyen körülmények között való részvétele a koronázás aktusánál vagy azt jelentené, hogy a kormány által az országra oktrojált törvényhozó testület érvényességét elismeri, vagy pedig azt, hogy az ő véleménye szerint a királykoronázás a törvény eme választott törvényhozó testületek távollétében is megtörténhetik.

Még nincs alkotmány.

Az egyesített románok országának alkotmánya még nincs törvénybeiktatva. Öfelsége, a király tehát nincsen abban a helyzetben, hogy az egyesített ország alaptörvényeire esküt tegyen s csak megismételheti a már trónralépésekor tett esküjét, vagy pedig egyszerűen ez az eskü csak a régi királyság régi alkotmányára vonatkozhatik, amely már a mai körülményeknek nem felel meg.

A manifestum ezután felsorolja a harmadik főkecsoporthat, amely a nemzeti pártot arra kényszeríti, hogy ne menjen el a koronázási ünnepségekre. Ez pedig az, hogy az alba-iuliai határozatokat, amelyeket eddig sem respektáltak, pedig ezt a nemzeti becsület megkövetelné, nem iktatják a nemzet törvényei közé, sőt most a koronázás alkalmával sem hivatkoznak ezeknek betartására.

Végül így folytatja a nemzeti párt manifestuma:

— A román nemzeti pártnak a Koronázáson való részvétele ilyen körülmények között azt jelentené, hogy ő maga oldja fel azt a köteleket, amely az unionak ünnepélyes kimondásakor létrejött. Ezáltal az egyesített ország jogi fejlődését és alkotmány szerű képviselőtét bizonytalan helyzetbe sodorná. A nemzeti párt ezt nem teheti, ezért nem vesz részt a koronázáson, de távollétével és szíve minden érzésével tiltakozik a leghatározottabban a kormány ama törekvése ellen, hogy a koronázás ténye által az egyesített tartományok együttesen kifejtendő jogainak prejudikáljon. A manifestum megemlíti aztán, hogy nagyon rosszul esik távolmaradnia ettől a fényes ünnepségtől, de bármilyen nagy is emiatti fájdalma, nagyobb a tör-

vény iránt való tisztelete. Végül pedig biztosítja a manifestum öfelségét, hogy e ténykedések nem rendítették meg a nemzeti pártban a dinasztia iránt való bizalmat. (Rador.)

Irodalom, művészet

Heti műsor:

Csütörtök: Csituly szívmem, 2-szor, B. bérlet. Péntek: Orfeusz a pokolban, Reinhardt átdolgozásában. C. bérlet. Szombat: Orfeusz a pokolban, Reinhardt átdolgozásában. A. bérlet.

* Művész-estély a Kulturpalotában. Három fiatal művész magas színvonalu művészestélyének színhe-lye volt tegnap este a Kulturpalota. Lepa Dóra, a már előnyösen ismert operaénekesnő szép koloraturszopránya különösen a Hugenották nagy áriájában érvényesült. Brahms egy műdalát művészi előadásával tette élvezetessé. Nicorescu Laurian lágy lírai baritonja kitűnően iskolázott. Donizetti és Gounod operáit nagy elmélyedéssel és muzikalitással énekelte. Az estély harmadik szereplője Zala Béla színművész volt, aki egyike a legkitűnőbb előadó művészeknek azok között, akiket eddig Aradon halottunk. Zengő, színes, szép organuma, előadásának drámaiassága különösen predesztinálják költemények előadására. Nagy hatást keltett Verharen „Szél” című költeményének előadásával. Ady Endre, Petőfi Sándor és Czifra Géza költeményeiből szavalt még Zala Béla. Minden egyes szavaltát szünni nem akaró tapssal honorálta az estély közönsége. Lepa Dóra és Nicorescu Laurian énekszámainak zongorakíséretét dr. Szelle Károly látta el stílusosan és művészettel. Az estélyt a Neuman-ház tűzkárosultjai javára rendezték.

* Pikantériája, frivolsága mellett is igen finom és ötletes az aradi színház prózai ujdonsága, a Csituly szívmem. A helyzet komikuma, az eredeti francia szellemessége, ötletessége bizonyára elérik hatásukat s a közönség végig kacaghatta a darabot. Nagyszerű színpadi figurái vannak a Csituly szívmem-nek. Gergely Gizi egy kokott szerepében tűnik fel, toalettjei nagy hatást s feltűnést váltanak ki, Jávör Alfréd félszeg szerelmes figurája kabinetalakítás. Novák Irén nagyszerű színjátszó képességével Komédiásné hálás szerepében kacagtatja meg a közönséget s Sipos Zsigmond megcsalt férje sem téveszti el hatását. Vezető szerepeket játszanak még Darvas Ernő, Harmath Mária, Selmeczi Mihály, Tibor Lóri és Szántó Jenő.

* A berlini Reinhardt színház néhány hónappal ezelőtt új átdolgozásban és grandiózus rendezésben mutatta be az „Orfeusz a pokolban.” A városi színház a berlini utasítások szerint teljesen új szöveggel mutatja be a darabot s a rendezés is Reinhardt utasítása szerint történik. Különösen szenzációja lesz az estnek a színpad és a nézőtér egybekapcsolása, ami a színpadi hatást nagyban emelni fogja. Új szereposztásban kerül színre a darab: a Közvéleményt a társulat vigjátéki szubrettje Gergely Gizi, Cupidó szerepét az aradiak közkedvelt táncoszbubrettje, Balogh Böske fogja alakítani. Jupiter szerepét Inke Rezső, Junót Tibor Lóri, Eurydikét Horváth Mici, Dianát Madarász Margit, Vénust

Tókes Anni, Stixet Sebestyén Jenő alakítja. Galetta Ferenc Plutó szerepét fogja személyesíteni. Az előadás iránt már előre igen nagy az érdeklődés. A darab szombat este is műsoron marad.

* Diszelőadás lesz hétfőn este az aradi városi színházban. A koronázási ünnepségek alkalmából a színház igazgatósága az aradi közönség legkedvencebb operáját, a Toscát tűzte műsorra. Az opera tenorszerpét a bucurestii Operaház nagyevű művésze, Grozavescu Traján fogja énekelni. Az oeprát már a színház régi, kipróbált zenekara kíséri. Az előadás keretében élőképek kerülnek bemutatásra.

* Vasárnap délután a Sylveszter kerül színre mérsékelt helyárák mellett. A Sylveszter első délutáni előadását premier-szereposztásban hozza ki a színház igazgatósága.

* A híres Kara-lki tanár ma este 8 és fél órakor tartja kísérletekkel egybekötött rendkívül érdekes előadását a Kulturpalotában. Ugyanekkor bucsuzik V. Pataky Vilma operanékesnő és Vajda Frigyes operanékes, zeneszerző klasszikus műsor keretében. Jegyek Bloch papírkedezésben kaphatók.

Gyermekölés vagy emberölés?

(Egy aradi boncolási aktus szenzációs felfedezése.)

Megírta a napokban az *Aradi Közlöny*, hogy a Halász-utca egyik házában, a szénapadláson, elrejtve a széna közé, a lakók egy csecsemő holttestét találták meg. A csecsemőt teljesen fejletlen állapotban rejtették el, azt sem lehetett az első pillanatokban megállapítani, hogy nem koraszülött-e? A vizsgálat minden irányban megindult. Kiterjedt arra nézve is, vajon ki rejtette el a csecsemőt, s hogy nem halvaszületett gyermekről van-e szó? Egészen tegnapig azonban semmi pozitívumot sem sikerült ebben az ügyben kinyomozni.

Tegnap délelőttre az aradi ügyészség boncolást rendelt el a titokzatos csecsemő-hulla ügyében. A boncolást Sommer Nándor vizsgálóbíró jelenlétében ejtette meg dr. Cucu Vazul városi főorvos. A hulláról a boncolási jegyzőkönyv megállapította, hogy teljesen egészségesen született, normális csecsemőről van szó, akin a születése után néhány perccel ismeretlen tettes gyilkosságot követett el. A koponyacsonton ugyanis egy mély és erőszakos vágást — csontrepesztést — konstatalt a boncoló orvos, amit valami éles, fejsze féle eszközzel ejtettek a csecsemő fején.

A meglepő felfedezés most még titokzatosabbá teszi ennek a csecsemő-hullának az esetét, mert a gyermek anyjáról semmi nemü pozitív adat nincs a nyomozó hatóságok kezében. Ez annál inkább megnehezíti az eljárást, mert nem lehet tudni, törvényes-e a gyermek, vagy törvénytelen? Az egész ügy főképpen jogász szempontról érdekes, mert ha a csecsemő törvényes házasságból származott, akkor gyermekölés címén, ha azonban törvénytelen eredetű, akkor szándékos emberölés címén indul meg az eljárás az egyelőre ismeretlen, bestiális büntettes ellen.

HIREK.

Aradi ember a Magyar Aszfalt r.-t. vezérigazgatója.

Budapestről kapjuk a hírt, hogy a Magyar Aszfalt r. igazgatósága Koltai Mátyás ügyvezető-igazgatót vezérigazgatóvá nevezte ki. Koltai Mátyásra igen sokan emlékeznek még Aradon. A Magyar Aszfalt r. új vezérigazgatója Aradon született, itt végezte iskoláit és kiterjedt rokonsága van ma is Aradon. Koltai Mátyás, mint a Magyar Aszfalt r. ügyvezető-igazgatója gyakran járt Aradon, a várossal folytatott tárgyalásokat az aradi utcák aszfalttirozása tárgyában. Arad városának ugyanis még békeidőből fennálló szerződése van a Magyar Aszfalt részvénytársasággal. A magas állásra való ki nevezés érdemes embert ért Koltai Mátyás személyében, aki nagy tudásáról és kereskedelmi felkészültségéről már husz évvel ezelőtt kiváló tanúbizonyságot tett Aradon, amikor 1903-ban az Aradi Kereskedők Körének első pályadíját nyerte el „A kereskedelem magyarosítása” című értekezésével, amit a Kereskedők Köre annak idején könyvalakban is kiadott.

— Német konzulátus Temesvárott. Mint a „Temesvarer Zeitung” jó hírből értesül, Timisoara a legrövidebb idő alatt német konzulátust kap. Konzulnak Landgraf Pál hivatásos német diplomata van kiszemelve, akinek akkreditálása valószínűleg még e hó folyamán fog bekövetkezni.

— Az alkalmatlanoknak nem kell jelentkezni. A városi katonai ügyosztály ma bocsájtotta ki a katonai jelentkezésre vonatkozó hirdetményt. A hirdetmény szerint katonai szemlére kell jelentkeznie minden katonai szolgálatra alkalmas katonakötelességnek az 1899—1919. évfolyamig. Jelentkezniük kell a felmentetteknek is, továbbá azoknak a rokkantaknak és alkalmatlanoknak, akiket még a román impérium átvétele előtt nyilvánítottak ilyeneknek. Nem kell a katonai szemlén megjelenniük azoknak, akiket a román impérium átvétele óta megtartott sorozásokon mint alkalmatlanokat felmentettek (scutit) nyilvánítottak, vagy akiket a felülvizsgálati eljárás során a katonai szolgálatától alól felmentettek. A katonai jelentkezések október 18-án kezdődnek és november 28-ig tartanak. Egy évfolyam jelentkezése átlag két napig tart.

— Halálra ítélt kémkedő pincér. Budapest. A budapesti büntetőtörvényszék ma tárgyalta Csígy János pincér kémkedési pörét. Csígy a komáromi cseh hírszerző csoport jávára kémkedett Magyarországon. Csígyt éppen akkor tartóztatták le, amikor fontos iratokat és leveleket akart átcsempészni a cseh hírszerzőcsoporthoz. A büntetőtörvényszék a kémkedő pincért kötélt általi halálra ítélte.

— ZWACK likörkülönlegességek. — Unicum, Cacao Chouva, Cocktail, Yvette, Chypre, Gin, stb., stb. — városunkban ismét kaphatók, az eredeti békebeli s közismert minőségekben.

— Atutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

— A Központi Étterem gyönyörű díszterme és összes melléképítményei bálaakra, esküvőkre, mulatságokra, stb. kiadó.

Aradi milliomosok pályázhatnak a „Wiener Bankverein”-re

(Az egész csak négymillió le!)

Nagyon jellemző és a mai közgazdasági viszonyokra élénk fényt világító kombinációt közöl az *Aradi Közlöny* szerkesztőségével az aradi közgazdasági élet egyik közismert tekintélye. A kombinációnak mindenesetre regionális alapja van, csak az a baj, hogy a „Wiener Bankverein” nem eladó. Nem kisebb dologról van szó ugyanis, mint arról, hogy a Wiener Bankvereint, Bécs, Ausztria, sőt az egész világ pénzpiacának ezt az elismerten vezető tekintélyű pénzintézetét: akármelyik kisebb kaliberű aradi, vagy romániai milliomos — *kifizetheti a mellényzsebéből.*

Az okfejtés azon az aktualitáson épül fel, hogy a Wiener Bankverein legutóbb egymilliárdot kitévő alaptőkéjét kétmilliárd osztrák koronára emelte fel és biztosította régi részvényesei számára az új részvények elsőbbségi jogát. Két

— Halálra ítélték a hüvösvölgyi gyilkost. Budapestről jelentik táviratilag: Tegnap tárgyalta a budapesti ítélőtábla Friedrichkeit Ferenc bűntényét, aki tavaly novemberben meggyilkolta és kirabolta özv. Neuirth Ferencét a Hüvösvölgyben. A törvényszék Friedrichkeitet életfogytiglani fegyházra ítélte, míg az ítélőtábla a vádlott beismerése alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és Friedrichkeitet előre megfontolt szándéku gyilkossággal és rablással vádolva, kötéltáltali halálra ítélte. Az elítélt kegyelemért folyamodott a magyar kormányzóhoz.

— A gőzfűrészt levágta az ujját. Ma reggel Barna Petru 12 éves napszámos jobbkezének hüvelykujját levágta egy motorfűrész. A szerencsétlenül járt munkást az előhívott mentők azonnal a kórházba szállították, ahol ápolás alá vették.

— Munkásszerencsétlenség. Tegnap délelőtt súlyos kimenetelű szerencsétlenség történt Alvácán. Az arad-csanádi vasut egyik munkása, Dóka János, munka közben lezuhant egy deszkaállványról és életveszélyes sérüléseket szenvedett. A súlyosan sebesült munkást az aradi kórházba szállították, ahol tegnap délután belehalt sebeibe.

— Akit megsütött a takaréktüzhely. Nem mindennapi érdekességű jelentés érkezett tegnap délelőtt az aradi ügyészségre. Nadalbestin Voján Katica kedden délelőtt epileptikus rohamot kapott. A görcsök közben véletlenül a takaréktüzhely tetejére sodródott, ahol formálisan megsült. A különös haláleset megvizsgálására helyszíni bizottság száll ki az aradi ügyészség részéről.

— Részegség és halál. Az aradi ügyészségnek tegnap délelőtt jelentették a ménesi elöljáróság részéről, hogy e hó kilencedikén Mozár Éva ménesi asszony a szomszéd faluba indult a kisgyermekét meglátogatására, de utközben az országúton összeesett és meghalt. A halálesetre vonatkozóan a férje azt állítja, hogy Mozár Éva már Ménésről való indulásakor teljesen részeg volt és lehet, hogy ez okozta a halálát is. Az ügyészség nyomoz.

— Poloskairást vállal Lovas lakástisztító. Str. Oituz (Illés-u.) 30a)

milliárd osztrák koronát ér tehát a Wiener Bankverein, tőkéstől, telkektől, háztömböktől együtt. Aki járt a wien Schottentor körül, az tudja, hogy micsoda hatalmas palotákat nevezhet a Wiener Bankverein a maga tulajdonának.

Már most tessék, aradi közgazdászok, ezt a két milliárdot leire átszámítani a napi kurzison és kiderül, hogy az egész osztrák pénzintézet egészben véve *csak négymillió leibe kerülne*, — ha eladnák. Ek kora összeget akármelyik nagyobb földbirtokosunk, vagy városi milliomosunk játszva kifizethet akkor, ha ilyen üzletről van szó. Sőt, hogy ne maradjunk aradi arányoknál: *huszonöt, huszonhatezer dollárért egy közepes kaliberű kiviándorló*, aki tizesztendeje takarékoskodott Amerikában, szintén könnyen megvásárolhatja a bécsi pénzintézetet. Csak eladnák!

— Utteleket 45 leiert 3 nap alatt visumozunk. Gyűjtőhelyek: Weinberger cipőüzlet főtér és Weisz Dávid nagykereskedése Str. Marasesti (Kossuth-u.)

— Menetrendváltozás az Arad-Hegyaljai Villamos Vasuton. A közönség óhajának eleget teendő, az Arad-Hegyaljai Villamos Vasut menetrendjét f. hó 14-étől kezdődőleg aként változtatja meg, hogy az utolsó vonatokat későbbben meneszti, még a következő indulásokkal: Aradról 18 órakor, Pancotáról 17 ó. 50 perckor és Radnáról 18 ó. 15 p. kor. A többi vonatok változatlanul közlekednek.

Aradi értékek Budapesten.

(A magyar kormány még nem adja ki.)

Az *Aradi Közlöny* foglalkozott már azzal, hogy Arad város még 1914-ben nagyértékű készpénzt és értékpapírt helyezett el budapesti bankokban. A város vezetősége már több ízben folytatott tárgyalásokat a budapesti illetékes körökkel az értékek visszaidadása érdekében. Azonban a tárgyalások ezideig nem vezettek eredményre. A békeszerződés értelmében a Magyarországon elhelyezett betéteket azon az árfolyamon kötelesek a bankok visszafizetni, ahogy a korona 1914-ben állott a genfi tőzsdén. Az értékelt magyar pénzintézetek azonban csak 2:1 arányban hajlandók fizetni. A román kormány interveniált már ez ügyben a magyar kormánynál, amelynek az volt a véleménye, hogy amíg a jóvátételi bizottság nem dönt a román megszállások idején Magyarországon okozott károk megtérítése ügyében, addig érdemben nem nyilatkozhatik. Arad és a többi érdekelt erdélyi városok a magyarországi bankbetétek likvidálása ügyében a hatóságok mellőzésevel folytatnak most tárgyalásokat a budapesti bankokkal. Alapos remény van arra, hogy a tárgyalások rövidesen eredményes befejezést nyernek és Arad város megkapja a Budapesti bankoknál elhelyezett értékeit.

A százéves aradi színészet.

(Aradi író premiére egy évszázad dal ezelőtt. — 1822-ben mutatták be az „Óthalmi tort Orodon.”)

Nemes Edelspacher Zsigmond alispán házában javában folynak a francia kártyapartik, harmincezer, meg negyvenezer forintokat is elvernek a nemes urak egy-egy vidám esti összejövetelen, egymást érik a verekedések, meg a duellumok 1820. táján Aradon, a mikor Nagy László, a híres naplóíró így ír: „Csak próbaduellumok vannak, egy szóval: amolyan fegyversütés nélkül, süsd ki, de ne löjji!”

Már ebből a reflexióból is látszik: Nagy László urral találkozásunk akad a művészet terén. S ma, amikor az aradi színházban a „Csituli szívem” című francia bohózatot játsszák, érdekesnek tartjuk — csak úgy, találmokra — fölvetni a kérdést: vajon mit játszottak Aradon ma száz esztendeje az aktorok? Véletlenül éppen *aradi szerzőt* mutattak be: perecsényi Nagy László darabját, amit annál is inkább szívesen néztek az aradiak, mert — ahogy mondani szokás — „szerzőjük nem ismeretlen.”

Akik szívesen olvassák a régi Arad történetét, Nagy Lászlónak, a derék, költői hajlamu borosjenői esküdtnék nevével nemcsak a meggyógyulások alkalmával találkoztak, hanem — talán legelőször — a napoleoni háborúk idején, amikor az insurrectio serkentésére így verselt:

*Árpád ösünk maradték, legyverre
kelt magyarok
Szittyá vérség ivadéka, jeles férfiak,
védkarok!*

Ez nemcsak vers maradt, hanem kötet lett belőle. Az 1812—14-es háborúknak Nagy László volt az aradi Gyómi Gézája. Metternich és Schwarzenberg hercegek el is fogadták kinyomatásra ezt a kötetet. A borosjenői esküdtnéknek osztrák mecénásai adták! És a borosjenői Nagy Laci felesége ezalatt jófajta Rumford-levest főzött a beteg katonáknak, de olyat, hogy párja nincs ma a Fehér Keresztben se! A költő és naplóíró Nagy László egyébként arról is nevezetes ebben az időben, hogy az ő munkáját nyomta ki először aradi nyomda.

Az első aradi színpadi szerző fotográfiájához hozzátartozik az a megfigyelés, hogy 1819-ben verset írt egy lakodalomra. Előbb a jó glogováci dohányt füstölgetve megírta még a Tibullus-fordítást, amire Salbek Jakab aradi szolgabíró 400 forintot szavazott meg, hogy nyomdafesték alá kerülhessen. Salbek Jakab, a mecénás, később Bámfly Polixéna bárónőt vette el feleségül és erre az alkalomra verselt Nagy László, amit azért kell följegyezni, mert Márki Sándor szerint is ez a vers volt az első magyar aradi nyomdatermék.

Am Nagy László nem elégedett meg ilyen menyegzői sikerekkel a versírás terén is többre vágyott. 1813-ban járt már Aradon valami kósza szintársulat, Nagyék bekosztak Borosjenőre és már akkor megérlelődött a szándék: darabot írni és előadni! 1818. június 16-án Kilyén és Láng aktor urak 21 tagu társulata játszik Aradon; a bemutatón „Mátyás király választását” adják. És a következő években itt már Shakespeare Hamletje, sőt Dugonics Batori Máriája is színrekerül.

Hirsch Jakab építeti még az

Kitessékelték György herceget.

A szerb miniszterelnök lapjának éles támadása a király ellen.

Pasics szerb miniszterelnök a legerélyesebb és legvégsőbb rendszabályokra határozta el magát György herceggel szemben. A hercegre váró büntetés bizonyára nagyon súlyos lesz, mert a miniszterelnökhöz közelálló sajtó már megkezdte a közvélemény előkészítését a nem várt szigorú rendszabályokra. Pacics felhivatalosa, a Tribuna „György királyfit ki kell utasítani az országból” főcím és „A Pacics kormányának meg van erre az auctoritása” alcím alatt minden eddigit felülmúló kirohanást intéz a királyfi ellen. A cikk többek között a következőket mondja:

— György, herceg nem azért jött haza, hogy helyzetét rendezze mert az már régen el van rendezve. A pénzkérdést is el lehetett volna más módon intézni. Arrogáns fellépésével, incidenseivel, összeköttetéseivel egyenesen büntös reményeket akar felidézni bizonyos személyeknél. Az utóbbi időben tagadó ténykedéseivel mint nyílt és kiméletlen dinasztiaellenes elemként leplezte le magát. Györgynek politikai céljai is vannak, amelyek nyíltan a király ellen irányulnak. Az utóbbi időben a „Republika” című lapban nemcsak a monarchia ellen, hanem a király személye ellen is nyílt támadásokat lehetett olvasni. A herceg szolgálatában áll egy újságíró, aki nyíltan köztársasági, titokban kommunista. Mellette van a hírhedt Jovanovics Szlobodán is, aki mindig a dinasztia ellen dolgozott és fontos szerepe volt a szaloniki pörben is. A kormányban is van egy hive: Vászics tábornok, hadügyminiszter. Sőt Timotjevics, mint helyettes miniszterelnök sem tudott kellő hatalmat mutatni ellene. Az is világos, hogy György herceg a külfölddel is összeköttetésben áll. Így a budapesti lapok minduntalan olyan híreket hoznak, hogy Belgrádban puccs volt és György király lesz. György erre az esetre megígérte a magyaroknak, hogy az elvesztett országrészeket visszaad-

aradi színházat a németeknek, de a minoriták aradi gimnáziumában már a latin mellett magyarul feleltetnek, Mihajlovics Lázár 1822-ben már magyarul pöröl, így készülnek a törvényszéki jegyzőkönyvek is: és a színészek magyarádi és gyoroki vendégszereplése után, 1822. október 11-én, színrekerül itt Nagy László szomorjátéka, az „Óthalmi tort Orodon”. S Nagy László idejében az aradi közönség lelkes magyarjai bizonyosan úgy mentek el erre az igazi magyar premierre, hogy dobogott a szívük, ragyogott a szemük. Akkor még a szívdobogást nem foglalták drámacímbe, s nem írták azt, hogy „Csituli szívem” — ma premiér volt. (f. t.)

ja nekik. György herceg az utolsó reménye minden antidinasztikus elemnek, minden defaitistának és a nemzet minden ellenségének. — Ennélfogva semmi esetre sem maradhat az országban, ahol felfordulást akar előidézni. Az egyetlen, amit a herceg érdekében is tenni lehet, hogy egyszer és mindenkorra ki kell az országból utasítani, a melyre állandó veszélyt jelent jelenléte. Azt követeljük a kormánytól, hogy azonnal határozza el a herceg kiutasítását.

A cikk nagy hatást tett politikai körökben. Azt hiszik, hogy György a hozzá közelálló lapokban hamarosan meg fog felelni Pacicsnak a Tribuna útján ellene intézett támadására. A „Novosti” arról értesül, hogy a koronatanács megtarthatása céljából a királyi család még külföldön tartózkodó tagjait táviratilag Belgrádba hívták. Amint látható, György herceg ügye végképpen elmérgesedett. A kormány, igaz ugyan, hogy csak felhivatalosan, de nyílt akciót indított a renitenskedő királyfi ellen.

Mozl.

• „A szent gyűlölet.” Kelet buja színpompája, egy fiatal angol asszony különleges bája és a legpompásabban pergetett cselekmény foglalkoztatja, hogy egy minden ízében kiváló képet kapjon az Uránia színház művészi dolgokban valósággal elkényesztett igényű közönsége, a csütörtöki premieren. Régen nem láttunk hasonló káprázatos fénnel kiállított képet. India a titkok és forró veszedelmek hazája, olyan környezetben és olyan emberek között, a melyet csak az ezeregy éjszaka meséiben tudott álmodni a költő. Az angol asszony Indiában a házasság első heteinek mézében Kelet édes mérgét kapja, amikor Ralinkhore nábob az ő szöke szépségének hódolójává válik és visszautasítja, a gyűlölt „fehér emberek” ellen rettenetes verboszsut esküszik. A „Szent gyűlölet” első része négy napig szerepel az Uránia műsorán.

• Az Apolló színház szerdai premijén „Mi, az Isten kegyelméből” címen négyfelvonásos vigjáték szere-

pelt. Bájos, jóízű meséje és szereplőinek német alapossága és ötletessége biztosították sikerét. Harsogó kacagás kísérte a nagy császár gáláns kalandjait. A régi „Török-görög békeszerződés” általános nagy érdeklődést keltett. Mozgalmassága és a jelenleg legaktuálisabb alakok szereplése — köztük Kemal pasa — meg is érdemelték az előlegezett érdeklődést.

Nehéz az élet.

Öngyilkos színházi jegyszedő.

Ma délelőtt jelentették az aradi államrendőrségnek, hogy a St. Ardeaului (Erdélyi-ut) 11. számú házban egy fiatal leány mellőlötte magát. Stöpu ügyeleter rendőrtiszt ment ki a helyszínre. Az életunt leányt, Zöldi Juliska színházi jegyszedőnt eszméletlenül állapotban találta a padláson. A melléből patakzott a vér és jobb kezében görcsösen szorított egy hatlövetű forgópisztolyt, amelynek egyik golyója a leány mellét szakitotta át. A szerencsétlen leányt a kórházba szállították és amikor egy percre visszanyerte eszméletét, a feltett kérdésre csak ennyit válaszolt:

— Nagyon nehéz az élet — nem bírtam tovább...

Azután ájultan hanyatlott hátra. Zöldi Juliska estig nem nyerte vissza eszméletét. Sérülése annyira súlyos, hogy az orvosok nem bíznak felépülésében. A rendőrség nyomozást indított abban az irányban, hogy a szerencsétlen leány honnan szerezte a forgópisztolyt.

Nacionalizálják az iparvasutat.

Ma délelőtt tartotta Aradvármegye közigazgatási bizottsága ülését. Az alispáni jelentés tudomására hozta a bizottságnak, hogy felülvizsgálták a vármegye területén levő összes keskenyvágányú iparvasutakat és megállapították, hogy több iparvasut nincsen bejelentve. Minden engedély nélkül állítottak fel egyes cégek iparvasutakat és az építkezésnél több szabálytalanságot követtek el. Az iparvasutak egy része még mindig idegen állambeli cégek tulajdonában van. Ezeket nacionalizálni fogják. Határidőhöz kötött terminust adott a bizottság az érdekelt cégeknek, hogy az észlelt szabálytalanságokat helyrehozzák.

A szabálytalanságokért a vasutársaságok és az építők ellen eljárást indítanak. A közigazgatási bizottság elé terjesztették a Nádor-csatorna ügyében beadott panaszokat, amelyről az Aradi Közlöny már annak idején írt és bejelentették a vizsgálat eredményét, amely igazolta a panaszokat. Dr. Bradean Athanasz vármegyei főorvos jelentésében előadta, hogy a kisljenői, tornyai, szemlaci nagyzerindi és tauri orvosi kerületek tífuszesedésben vannak. Sós főállatorvos jelentése alapján a bizottság úgy intézkedett, hogy az antraxjárványtól fertőzött vidéken kététezőleg beoltják az állatokat, mert eddig már négy emberélet áldozatot követelt a járvány.

A magyar kormány nem küld képviselőt a koronázásra.

BUCURESTI. A Lupta szerint a kormány a koronázási ünnepségekre meghívta a magyar kormányt is. A magyar kormány azonban udvarias válaszában viszszautasította az ünnepélyeken való részvételét, vagy képviseltetését. (Rador.)

BUCURESTI. Averescu tábornok a fővárosba érkezett. Illetékes helyen kijelentette, hogy volt kormányával részt öhajjt venni a koronázási ünnepségeken. (Rador.)

BUCURESTI. A koronázási ünnepségekre kiküldött hollandiai misszió ideérkezett. A németalföldi, valamint a többi idegen missziók október 17-ig maradnak a román fővárosban. (Rador.)

Aradi katonatiszt

alkalmi színműve • koronázásról

(Unnepl előadás a Városi színházban.)

Közlöttük már, hogy a koronázási ünnepély harmadik napján, 17-én, alkalmi színdarabot mutatnak be az aradi színházban. Az alkalmi színdarabot, amelynek címe „Darul voievozilor” (Királyok ajándéka) egy aradi főhadnagy Balcesti István írta. Balcesti a román szépirodalmi lapok által régóta elismert író. Az idő rövidsége miatt a színdarab második felvonásának megírásában Negura Sándor, a Flakare című folyóirat munkatársa nyújtotta segítségét. Az alkalmi színdarab két felvonásos. Az első felvonás a menyországban játszódik le, ahol a románok összes eddigi uralkodói gyűlést tartanak Stefan cel Mare elnöklete alatt. Leveszik fejükről a nagy koronát, és egy új királyi koronává olvasztják össze az egészet. Az új koronát Ferdinánd királynak a háború idején Korán elhunyt kisfiát, Mircea Herceget, aki az uralkodók családjában az anród szerepét játssza, elküldik Alba-Julára, hogy koronázza meg az új királyt. A második felvonásban játszódik le ez a koronázási jelenet, ahol a szimbolikus személyek nagy csoportja veszi körül a királyi trónt. Ott aradi dalárda a Doli ezred zenekarának kíséretével elénekli a román királyhimnusz, majd katonaság rendez diszfelvonulást a trón előtt a színpadon. Az egyes szerepeket az aradi román intelligencia tagjai játsszák. A főbb szerepeket a következők alakítják: Mircea herceg — Barbura Irisz, Barbura Szevér dr. táblabíró leánya; Cuzza-Voda — dr. Nichi Lázár a Kulturpalota igazgatója; Brancovianu Konstantin — Săvu Konstantin lapszerkesztő; Károly király — Boca Szevér, a kereskedelmi iskola igazgatója; Ghica Voda — Paun Adám kapitány; Tudor Vladimirescu — Popescu Kornél főhadnagy; Petru Rares — Balagescu CFR. főfelügyelő; Bogdan — Mancas CFR. felügyelő; Vladz — Jonescu Mátyás hadnagy; Stefan cel Mare — Ramiru Georgescu CFR. főfelügyelő; Vlad Tepes — Dimitriu tanár; Alekszandru cel Bun — Langa tanár;

Avram Jancu — Pausesti ügyész
Cantemir Dimitrie — Tisca mérnök. Az ünnepi előadásra a jegyek

Megkötötték a fegyverszünetet. (Keleti antant alakul.)

PÁRIS. A Havasügynökség jelenti Konstantinápolyból, hogy Mudániában ma aláírták a fegyverszüneti szerződést.

BÉCS. Diplomáciai körökben az a felgógás alakult ki, hogy Cserin távollétében az ő helyettese Karakan azzal a tervvel foglalkozik és ebben az irányban már táncsozások is folytatott, hogy Oroszország, Törökország és Perzsia, esetleg Kína, Afganisztán és Buchara, majd aztán India és Egyiptom antantta tömörüljenek össze. Ennek a hatalmas keleti antantnak politikai irányítója Oroszország lenne, míg a katonai vezetés Törökország kezébe kerülne.

BERLIN. Hoffmann tábornok nyilatkozott a Newyork Herald berlini tudósítója előtt a keleti kérdésről. Kijelentette, hogy a görög csapatok kudarcát feltétlenül biztosra lehetett venni a keleti harctereken. De nem kevésbé bizonyos az is, hogy az egész keleti kérdésben igen fontos szerepet játszott és játszik mai napig a moszkvai propaganda is. A szovjetkormány a keleti kérdésben nagyon összedolgozott a törökökkel. A török-angol tanácskozások és gazdasági meg egyezések tárgyalásai terv szerint halasztódnak, hogy Kemal pasa időt nyerjen az izlám felkelés megszervezésére. Angliának a török ellen való harca nagyon kétes kimeneteli és komplikációt hozó bizonytalan művelet lenne, mert a keleti hadak főparancsnoksága és hadiszállása Moszkvában van. S mindaddig, amíg keletet Moszkvából fogják inspirálni, nem fog helyre állani a rend. (Rador.)

ATHÉN. A tráciai képviselők vezetésével bizottságot alakítottak, amelynek az a feladata, hogy Trácia kiűrtését intézze.

LONDON. Az itteni görög követség közli, hogy Venizelosz elvállalta Görögország külföldi képviselőt és most azon igyekszik, hogy Lloyd George-tól kihallgattást kapjon, ami elől Lloyd George eddig minden esetben kitért.

TÖZSDETÁVIRATOK.

Zürichi devizajelentések:				Aradi kurzusok:		
Október 11.	Nyitás	Zárlat	Tegnapi	Október 11.	Mai	Tegnapi
Bucuresti	—	—	3.40	Valuták:		
Berlin	0.19.50	0.19.—	0.17.50	Dollár	164	165.—
Newyork	534.75	536.—	534.25	Márka	0.08	0.07
London	—	2369—	2364.—	Szokol	5.60	5.72
Páris	—	40.40	40.27	Dinár	2.10	2.30
Milano	22.77	22.80	22.72	Fr. frank	12.60	12.60
Prága	18.60	18.35	19.20	M. korona	0.075	0.07
Budapest	0.21	0.21	0.21	Kifizetések:		
Zágráb	2.025	2.025	2.025	Budapest	14.75	14.60
Varsó	—	0.055	0.055	Bécs	450.—	460.—
Bécs	0.0075	0.0075	0.00625	Berlin	0.07	0.06
„ bélyegz.	0.00875	0.00675	0.00675	Prága	5.65	5.70

A budapesti devizaközpont árfolyamai:			Bucuresti kurzusok:		
Október 11.	Mai	Tegnapi	Október 11.	Mai	Tegnapi
Napoleon	9400	9400	Márka	6.25	0.0725
Dinár	34.40—86	34.40—36	Fr. frank	12.40	12.60
Amsterdam	970—995	970—995	Sv. frank	29.75	29.75
Bukarest	14.75—15.75	14.75—15.75	Szokol	5.50	5.60
Kopenhága			Dinár	2.—	1.92
Krisztiania			Dollár	163.50	165.—
London	11125—11425	11125—11425	Oszt. kor.	0.003	0.003
Berlin	1.05—1.20	0.90—1.—	M. korona	0.007	0.0725
Milano	105—110	105—110	Kifizetések:		
Páris	190—195	190—195	Páris	12.35	12.34
Prága	88—87	82—86	London	722.—	722.—
Stockholm	663—678	663—678	Newyork	165.—	164.50
Zürich	470—485	470—485	Milano	7.05	7.04
Bécs	0.084—0.085	0.034—0.085	Zürich	30.75	30.75
Szofia			Prága	5.73	5.70
Zágráb	8.80—9	8.80—9	Bécs	0.00275	0.00225
Newyork	2500—2575	2500—2575	Berlin	0.0575	0.05875
Varsó	0.27—0.29	0.27—0.29	Budapest	0.07	0.068

Közgazdaság.

Nagy márka-kereslet.

A Giornale d'Italia római napilap ma Poincaré francia miniszterelnök rendkívül éles hangú nyilatkozatát közli. Poincaré a márka elértéktelenségét a német kormány terhére írja, amely szerinte azért üzi ezt a játékot, hogy ezzel azt bizonyítsa be, hogy a jóvátételi kötelezettségek teljesítése lehetetlen. Poincaré azonban hangsúlyozza, hogy Franciaországot ez nem befolyásolhatja és nem hajlandó lemondani az igényei kielégítéséről. Ugyanakkor ma berlini távirat jelenti, hogy a berlini tözsden még sohasem tapasztalt tomboló

hausse uralkodik a külföldi fizetőeszközökben. A főoka ennek a birodalmi bank kimutatása az óriási bankjegyinéről, amely nagyon rossz hatást váltott ki a külföldön. A külföld ennek következtében nagymennyiségű papírmárkát dob a semleges piacokra. Ez a berlini távirat a márka további esését hegyezi kilátásba. Ennek ellenére azt látjuk, hogy Zürichben, Budapesten és Aradon is emelkedett a márka. A németek szinte pánikszerűen igyekeznek szabaddalni a saját valutájuktól, a külföldi valutapiacokon viszont erősen biznak a márka feljavulásában és kihasználva az olcsó árat, tömegesen vásárolják a márkát. Az a helyzet állott elő, hogy benn Németország-

ban még mindig esik a márka, amit a külföldi valutákban levő nagy, hausse jelez, külföldön pedig ugyszólván mindenütt határozottan emelkedő irányzatot vett a németek pénze.

Az aradi bankokban ma mindenütt erősen keresték a márkát és ez a nagy kereslet a tegnapi 7 banis árról 8—8 és fél banira verte fel Aradon a német valuta árát. A csehszokol ma ugyanazzal a tempóval, amivel felemelkedett 18.35-ig esett alá. Az osztrák korona visszaemelkedett.

Bécsi hivatalos zárlat (okt. 11.) Prága 2550, Zágráb 280, Budapest 28.75, Varsó 7.25, Milano 3150, London 326900, Newyork 73800, Páris 5570, Zürich 13800, Berlin 2975, Amsterdam 28720.

= Az erdélyi „Banca Agrara” elnöke lemondott. Bontescu Virgil, a Banca Agrara elnöke és a bank igazgatósági tagjai közt súlyos nézeteltérés támadt a bank vezetése és működése körül, minek folytán Bontescu lemondott elnöki tisztéről.

= Felemelték Bécsben a betéti kamatlábát. A bécsi bankok az eddigi 4, illetve 5 százalékos betéti kamatlábát hét százalékra emelték fel.

Egy lelkész tragédiája.

(Hirtelen halál a közkházban.)

Nemrégiben történt Kerek községben, hogy az ottani görög keleti lelkész, Filip Adriant egy veszett kutya megmarta. A lelkész azonnal a cluji (kolozsvári) Pasteur-intézetbe utazott, ahol megérkezése után azonnal beoltották. A pap, mikor már jól érezte magát, elhatározta, hogy visszatér lakóhelyére. Utközben hirtelen rosszul lett, heves gyomorgörccsök kínozták, ami lehetetlenné tette az utazás folytatását. Filip Adriant a felesége beszállíttatta az aradi közkházba, ahol a belgyógyászati osztály egyik külön termében helyezték el. A beteg hozzátartozói megtették a szükséges intézkedéseket a gyógykezelés végett. Mire a kórház főorvosa megérkezett, a szerencsétlenül járt lelképásztor hirtelen kiszenvedett. Halálának okát így nem sikerült megállapítani. Valószínű azonban, hogy Filip Adriant a marás alkalmával erősen megijedt és ez okozott súlyosabb belső bajt. A tragikus módon elhunyt papot hétfőn temették el nagy pompával.

Kis természetrajz

— Mi a tehén?
— A tehén az a háziállat, mely a tejet adja.
— És az ökör?
— Ökör, ki a mai árak mellett megveszi.

A szerkesztésért:
KÁROLY JÓZSEF
felel.
Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget

Értesítés!

Értesítem t. jóakaróimat és ismerőseimet, hogy évtizedes alkalmazás után a Glück József cégtől kiléptem és Haasz és Grösz urakkal társultam.

Szíves pártfogást kér:

HAMMERSCHMIDT KÁROLY

szobafestő és mázó

12140

Plaja Pestului (Hal-tár) 12. 22

Utlevelekre vizumot 55.— Leiért legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hirlapiroda szerez

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 1 leu.

Vastagabb betűvel 2 leu.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szög 10 leu.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

URINÓ idősebb úriemberrel kíván ismeretséget kötni. Leveléket „Állandó barátság” címmel a kiadóba kér. 4741

Alkalmazás.

NOUS CHERCHONS UNE GOUVERNANTE cultivée et moyen âge, chez une fille adulte La science parfaite de la langue Française est nécessaire. Ce, qui enstruit le piano et la langue Anglaise, sera intéresser en avantage. Les offres avec les prétentions sous le devise „Cultivée” sont envoyer dans l'administration de „Aradi Közlöny” Arad. 5000

MODERN Nymphaeumok készítése olcsón vállalkoz. Cim a kiadóban. 13725

MINDENES BEJÁRÓNŐNEK ajánlalom. Címeket a kiadóba kérek. 4867

PERFECT német, francia órákat adok, esetleg nagyobb vállalatnál bizalmi (pénztárosnői) állást vállalkoz. Bővebbet Str. Granitel (Határ-utca) 4a. 469

MEGBIZHATÓ leány gyermekek mellé felvétetik. Vándor, Str. Mihai Cogalniceanu (Mikes Kelemen-utca) 8. 4863

ÚJ FŐZŐ, gyermekszertető mindenest leányt keresünk kis családhoz. Str. Horia 2. II. Waldner. 4865

FEHÉRNEMŰ hímzőnőket külső munkára keresek. Cim Wallinger hirdetőjében. 12447

VARRÓLEÁNYOK felvétetnek Stern Testvérek Strada Metianu (Forray-utca) 2. 12447

SOFFÓRT teherantóhoz jó fizetés mellett azonnalra felvesszünk. Kornis Zsigmond és Márton Bulev. Reg. Ferdinánd (Boros Béni-tér) 28. 12563

HAZVEZETŐNŐNEK ajánlalom közepkoru nő magányos urhoz, vagy urnőhöz hosszú bizonyítványokkal. Cim Kelet hirlapirodában. 12563

ÜGYES, megbízható bankszolgát keresetk elsődrendű aradi pénztárhelyhez. Cim Kelet hirlapirodában. 12563

MAGYAR, német nyelvet bírő, gépirásban jártas intelligens urinó továbbképzés céljából — gyakornoknői állást keres — csakis kereskedelmi irodában. Jelleg „Szorgalom” alatt Kelet hirlapiroda közvetít. 12562

ÜGYES, komoly kisasszonyt, ki már fizetben alkalmazva volt és egyszerűbb irodai munkát ért, azonnalra keresünk. Cim Kelet hirlapirodában. 12562

KIFUTÓ fiut azonnalra keresünk Kelet hirlapiroda. 12563

ISKOLASZOLGÁT keres Strada Ciocarliei (Fűrj-utca) iskola. Bővebbet ugyanott az Igazgatónál. 4874

BEJARO szakácsnőnek ajánlalom október 15-re. Cim a kiadóban. 4875

FEHÉRNEMŰ varrást és hímzést jutányosan vállalkoz. Calea Saguna (Varjassy Lajos-utca) 216. 4799

MOSÁST, vasalást otthonra olcsón vállalkoz. Cim Wallinger hirdetőjében. 12446

Vétel és eladás.

HASZNÁLT, sötétkék, 8—10 éves fiúnak való téli kabát eladó. Str. Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. em. jobbra. 7890

EBÉDLŐ PERZSA 29.000, ebédlő szmirona 22.000, Salon Artistique (Fischer Eliz-palota.) 12021

EGY használt motorüzemgépét megvételre keresünk. Cim Str. Mocioni (Orczy-utca) 20. 4862

WAGNER-féle szikviz, kraherli gép viz és szénasavtartóval, gummi, olívsóval eladó Magyaránál, Zalatna. 4871

HALÓSZÓBA matraccal, szép szalonnagarnitúra, függönyök, ingaóra, tükör eladó. Bővebbet a kiadóban. 4876

GYERMEKKOCSIK mindennemű javítását, gummitást ernyőkészítést jutányosan vállalkoz. Str. Bolintineanu (Arany János-utca) 1. Fűrészgyár mögött. 4877

HUSZEZER KÖNYV olcsó kiadásítása Kerpelnél. Ugyanott teleres-csomagoló 14 Leiért kilonként. 12681

IRÓGÉPEK, kellek, javítóműhely, Copyingoffice Szegfűnél, Str. Luther-utca 1. Telefon 111. 4588

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmironaszonyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

VEHET, ELADHAT, CSERÉLHET! Műtárgyak, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállítás. Szép művészeti Szalon. Ortutay-palota. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

HASZNÁLT, jó állapotban levő boros transport hordók nagyobb mennyiségben eladók Palkó Lázárnál Pancótán. 4654

NICHOLSON-féle hatos cséplőgarnitúra eladó. Cim a kiadóban. 4845

ELADÓ 2¹/₁₀-ed lóerős 200 Voltos villanymotor, üzembem megtekinthető. Eisele mészáros, Aradul-Nou (Ujarad). 12445

HASZNÁLT ÓLOM megvételre keresetk. Bővebbet a kiadóban.

Ingatlan.

CUVIN KÖZSÉGBEN, közvetlen a villanyos megálló mellett fekvő Pap Elemér féle kolna felszereléssel és a hozzátartozó 11 kat. hold szőlővel, 2¹/₄ hold gyümölcsösrel és akáccsal együtt eladó. Értekezhetni a helyszínen. 4846

SZÉP modern ház három szobás, fürdőszobas lakással, kerttel és nagy istállósval eladó Strada Granicerior (Török Ignác-utca) 18. 4864

HÁZ üzlettel, kényelmes lakással olcsón eladó. Cim a kiadóban. 4873

Üzletek.

AZ ÁLLOMÁS KÖZELÉBEN vendéglő és szálloda eladó. Értekezni Str. Colonel Paulian (Fábián László-utca.) 4870

JÓFORGALMU fűszerüzlet állomás környékén eladó. Cim a kiadóban. 4872

Különlélc.

EZERJÓFÚ gyomorrelizir, pártatlan hatású szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuottság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy szertár Aradon. 10831

ÖTSZÁZ LEI jutalomban részesül az, ki rycnára vezet a lakásomból betörés folytán ellopt rezüstnek. Dr. Petrutiu megyei főügyész. 4868

Sirián

közvetlen a villamos mentén borospince 2000 HL. ártartalmu cement és tégla hordókkal

eladó.

Ugyanott 150 drb. 7—14 HL. ártartalmu uj hordó eladó. Cim a kiadóban. 4880

Használt ólom

megvételre keresetk.

Ingyen

nem, de mélyen leszállított áron bérmentve az alatt felsoroltak közül bármelyiket postán kapja, ha ajánlott levélben rendel és mellékel (utánvételt a posta nem vesz fel csomagot)

25.— Lei:

1 kötött selyem nyakkendő, 1 vagy 2 drb zsebkendő, 1 pár férfi soknit patent tartóval, 1 gummi nadrágtartó, 1 pár finom női harianyát, legújabb Gillette-rendszerű önbortóvát készítő-készlettel és 8 késsel, 1 legújabb tyukszem- és keménybőr-gyalut 8 késsel, 10 elsődrendű borotva pengét, 2 drb művészies faliképet tüveg alatt, 1 bontófésűt, 1 legfinomabb manikűr ollót, 1 legfinomabb öngyújtót, 1 zsebkést, 1 töltőtollat.

Míg a készlet tart:

1 legfinomabb manikűr készlet, vagy 1 kési ventilatorlegyeső

40.— Lei.

Elsődrendű zseb- vagy karkötő órák jótállással 80.— Lei.

Uj! Uj! Áram- és vezeték nélküli, soha el nem romolható „Mevell” ajtó- vagy kapucsengettyű 80.— Lei.

Legjobb gyártmányu szájharmonikák 15, 20, 25, 30 Lei.

Szín és nagyság megirandó. Portóért tételenként 5 Lei küldendő. — Árjegyzék kívánatra 2 Lei.

Cim: I. SZEMERE Wien, VI., Windmühl-Gasse 30.

Rendelésnél hívkozson az „Aradi Közlöny”-re.

Mindenből a legjobbat!

Mindenből a legjobbat!

CSÁKY

ÓRÁS-ÉKSZERÉSZ ÉS VESNÖK

ARAD.

STR. HORIA (SZÉCHENYI-UTCA) 1. SZ.
ÓRÁK ÉS ÉKSZEREK
ELSORANGU
ÓRÁS ÉS VESNÖK
MUTEREM.
ARANYAT, EZUSTOT
LEGMAGASABB ÁRON
0000 VESZ! 0000

Ragyogó fohérek lesznek a fogai, ha Földes fohé

MARGIT FOGPASZTÁT

használ. Egy tubus ára 8 Lei. Kapható: Dr. FÖLDES gyógyszerárban.

Hagymaeladás

nagyban és kicsinyben. Kilonként 3.— Leiért Str. Gozdu (Szent István-utca) 8. sz. és a piacon a szerviánok között 12774

Klovák Miklósnál.

1000 frankot havonta

könnyen keresheknek bármely foglalkozásu hölgyek és urak könnyű munkával

hollandi cégnél

Kérjen mintát és tájékoztatást 50 korona bankjeg beküldése ellenében:

E. BOCK, WIEN, VI., Gumpendorferstrasse No. 109/14. 3908

Publicare.

Pe baza decizului de disolvare și lichidare a adunării generale, a „Societății fertului de vinars și uscatului de poame cu centrul Gurahont” („Honcztoi központi szesz-főző szövetkezet”) cu aceasta se avizează toți cei interesați ca în termen de șase luni dela datul acestei publicări, să-și însinue pretenziunile față de sus numita societate, la locul competent.

Gurahont, la 5 Oct. 1922.

4868

Directiunea.

A legszebb és legolcsóbb

nyomtatványokat

AZ

ARADI KÖZLÖNY

könyvnyomdája készíti.

Sohasem hirdet hiába az „Aradi Közlöny”-ben